

ТЕНДЕНЦІЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Тарасов А.О., магістрант

Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. **К.Ю. Величко**
Харківський державний університет харчування та торгівлі

Міжнародна міграція робочої сили на сучасному етапі виступає значущою формою міжнародних економічних відносин. Міграційні процеси, які спричинені низкою факторів (економічними, політичними, соціальними, релігійними, тощо), у тому чи іншому ступені притаманні усім країнам. Тенденції міграційних процесів видозмінилися та набули ознак глобального процесу.

Поняття «міграція» та «трудова міграція» дещо різні за змістом. «Міграція» - це більш широке поняття, що означає переміщення, переселення, при цьому метою міграції можуть бути не лише працевлаштування, а й об'єднання родин, туризм, навчання, та ін. Визначення «трудова міграція» застосовується якщо особа має за мету тимчасове працевлаштування, що супроводжується перетином державного кордону (зовнішня трудова міграція) або меж адміністративно-територіальних одиниць України (внутрішня трудова міграція) [3, с.].

Виділяють такі форми міжнародної міграції, залежно від її тривалості:

- безповоротна міграція (переселення з однієї країни в іншу, що найчастіше пов'язане зі зміною громадянства (еміграція, імміграція, шлюбна міграція);

- постійна (довгострокова) міграція – міграція на довгий термін (класифікація ООН визначає цей термін в 1 рік) з метою працевлаштування або навчання (контракти на роботу в іншій країні, навчання молоді за кордоном та інше);

- короткострокова міграція, тобто виїзд (в'їзд) в іншу країну строком до одного року (за класифікацією ООН) або інший термін, визначений законодавством приймаючої країни з метою працевлаштування або іншою економічною діяльністю. Як правило, цей вид міграції реалізується у формі сезонної міграції (тимчасовий виїзд (в'їзд) трудових мігрантів для виконання сезонних робіт), маятникової або епізодичної міграції (тимчасова трудова міграція, що пов'язана зі регулярними переміщенням через державний кордон до місця роботи і поверненням у країну постійного мешкання (наприклад, прикордонні працівники).

Україна також підпала під вплив міграційних процесів. Особливої уваги при цьому заслуговує саме процес трудової міграції, тобто «міграції, яка обумовлена пошуком роботи, як правило, за межами країни постійного місця проживання» [3, с. 289]. При цьому, «з широкої точки зору трудову міграцію визначають як сукупність усіх форм територіального руху населення, пов'язаного з трудовою діяльністю на території іншої країни. Вузьке трактування зводиться до вселення жителів однієї країни на територію іншої, що супроводжується їх подальшим працевлаштуванням» [3, с. 289].

Найбільш привабливим для міграції українців є ринок ЄС. Саме до країн ЄС спрямований основний потік трудових мігрантів на сучасному етапі, що обумовлено низкою факторів, найбільш суттєвими серед яких є: незадовільний стан економіки, продовження військового конфлікту на Сході країни та анексія Криму. При цьому, «центрами тяжіння» виступають такі країни, як Польща, Чеська республіка, Італія, Німеччина, Іспанія, Португалія. Крім того, традиційно привабливими, з точки зору міграції, залишаються для українців США та Канада, де є суттєві українські осередки, що сприяє полегшенню процесу інтеграції мігрантів у національне середовище країни призначення. На значному рівні, незважаючи на складні двосторонні відносини, залишається трудова міграція до Російської Федерації.

Міграція робочої сили для України носить системний характер та за своїми обсягами та змістом (відбувається міграція економічно активного населення, здатного створювати національний дохід) не відповідає національним інтересам. Загрозливою є тенденція перетворення трудової міграції в постійну.

Україна підписала з ЄС Угоду про асоціацію, яка в повному обсязі набрала чинності 1 вересня 2017 р. При цьому має бути оновлено спільні інституційні рамки співпраці України та ЄС та поглиблено відносини у всіх її сферах на принципах політичної асоціації та економічної інтеграції, а однією з головних сфер цього співробітництва є проблематика міграції.

Згідно повідомленням Євростату (Статистична організація Європейської Комісії) лише за 2016 рік з 3,4 мільйонів нових дозволів на проживання в ЄС найбільша кількість - це українці (майже 589 тис. осіб), з яких більшість звернень щодо дозволів на проживання в ЄС як трудових мігрантів (83% дозволів) [4].

Як позитивний фактор процесу трудової міграції можна виділити лише валютні надходження через здійснення грошових переказів мігрантами на батьківщину. Так, О.А. Малиновська зазначає, що «такі грошові перекази сприяють підвищенню рівня життя, скороченню

бідності, впливають на розвиток економіки збільшуючи платоспроможний попит» [2]. Корисним може бути процес повернення трудових мігрантів на батьківщину з придбаним за кордоном досвідом, кваліфікацією, освітою та застосування їх у національну економіку, що сприятиме збільшенню продуктивності праці та економічному зростанню.

Безумовно, міграційні процеси, як економічне явище, сприяють раціональному перерозподілу трудових ресурсів, допомагають у вирішенні демографічної проблеми, головною з яких є старіння населення (що характерно, насамперед, для країн Європи), пришвидшує науково-технічний процес, інформаційно-технологічний обмін, впливає на вартість робочої сили, інтеграцію країни до процесів міжнародного поділу праці, збільшує інвестиції до країни-донора у вигляді валютних переказів мігрантів [1, с. 246].

Проте, негативні фактори для країн-донорів робочої сили, якою є Україна, переважають. Статистика свідчить, що за кордоном сьогодні працює кожен сьомий українець, тобто більш як 7 мільйонів громадян працездатного віку, в середньому близько 50 людей на добу назавжди покидає Україну [4].

Міграційні процеси в Україні, як елемент сучасної глобалізованої економіки, зупинити неможливо, проте їх можна корегувати через адекватну міграційну політику, ефективне регулювання національного ринку праці, але, у більшому ступені, шляхом покращення соціально-економічного стану країни та покращення рівня життя населення (тобто методи непрямої міграційної політики).

Інформаційні джерела:

1. Величко К.Ю. Міграційні процеси в Україні: сучасні тенденції та соціально-економічні наслідки / К.Ю. Величко, Л.Л. Носач, О.І. Печенка // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2017. – Вип. 2 (26). – С. 232-246.

2. Малиновська О.А. Зовнішня міграція громадян України в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів: виклики та шляхи реагування [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>

3. Правові основи міжнародної економічної діяльності: навч. посіб / С. В. Фомішин, І. Д. Шутак. — Київ: Кондор, 2009. — 454 с.

4. Asylum and managed migration [Електронний ресурс] / Сайт Eurostat. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.